

Ringsaker
kommune

C Kontraktsbestemmelser

Samspillsentreprise M1 Mesnali Vannverk

Maskin og prosess teknisk, inkludert prosess-
elektro og - styring

Ringsaker kommune

Oktober 2024

C Kontraktsbestemmelser.....	6
C1 Alminnelige kontraktsbestemmelser	6
C2 Generelle kontraktsbestemmelser	7
1 Endringer og tillegg NS8407	7
1.1 Generelle bestemmelser (NS8407 pkt. 1)	7
1.2 Tolkningsregler (NS8407 pkt 2)	8
1.3 Plikt til samarbeid og lojalitet (NS8407 pkt. 3)	8
1.4 Møter (NS 8407 pkt. 4)	8
1.5 Varsler og krav (NS8407 pkt 5)	9
1.6 Sikkerhetsstilling (NS8407 pkt 7.1)	9
1.7 Forsikring (NS8407 pkt. 8)	9
1.8 Partenes representanter (NS8407 pkt. 9)	9
1.9 Kontraktsmedhjelpere (NS8407 pkt. 10)	10
1.10 Valg av løsninger (NS8407 pkt. 14.6)	11
1.11 Skade på kontraktsgjenstanden mv. i byggetiden (NS8407 pkt. 19)	11
1.12 Frister for fremdriften (NS 8407 pkt. 21.1)	12
1.13 Totalentreprenørens samordningsplikt (NS 8407 pkt. 21.4)	12
1.14 Risiko for forhold ved grunnen (NS8407 pkt. 23)	12
1.15 Byggherrens valg av løsninger og annen prosjektering (NS85407 pkt. 24) og Totalentreprenørens gjennomgang av byggherrens ytelse. Varslingsplikt (NS8407 pkt. 25)	12
1.16 Retten til å pålegge endringer (NS8407 pkt 31.1)	13
1.17 Pålegg om tidsmessig omlegging, herunder forsering (NS8407 pkt. 31.2)	13
1.18 Fristforlengelser (NS8407 pkt.33)	13
1.19 Retten til vederlagsjustering (NS8407 pkt. 34.1)	13
1.20 Generelle regler for vederlagsjustering (NS8407 pkt. 34.2)	14
1.21 Vederlagsjustering ved anvendelige enhetspriser (NS8407 pkt. 34.3)	14
1.22 Vederlagsjustering når det ikke foreligger anvendelige enhetspriser (NS8407 pkt 34.4)	14
1.23 Totalentreprenørens søksmål (NS8407 pkt. 35.2)	14
1.24 Prøvedrift (NS8407 pkt. 38.2)	14
1.25 Brudd på samordningsplikten (NS8407 pkt. 41)	15
1.26 Gjennomføring av utbedringen (NS8407 pkt. 42.3.3)	15
1.27 Generelt om bruk av dokumenter (NS8407 pkt. 47.1)	16
1.28 Retten til å bruke prosjektmaterialet (NS8407 pkt. 47.2.2)	16

1.29	Tvister (NS8407 pkt. 50)	16
2	Uttalelser til media	17
3	Skatteattest	17
4	Krav til organisering og personell	17
4.1	Språkkrav	17
4.2	Utarbeidelse av ressurs- og organisasjonsplan	18
4.3	Krav til bemanningskapasitet.....	18
4.4	Krav til egne ansatte.....	18
4.5	Krav til nøkkelpersonell.....	18
4.6	Utskiftning av personell.....	18
4.7	Krav til lærlingordning	19
5	Helse, miljø, sikkerhet og sikring (HMS).....	19
5.1	Generelt.....	19
5.2	Hovedbedrift og samordningsansvar	20
5.3	Koordinator for utførelsesfasen	20
5.4	Forhåndsmelding til Arbeidstilsynet.....	20
5.5	Føring av oversiktsliste	20
5.6	Vernerunder og kontrollrutiner.....	20
5.7	Personlig verneutstyr	21
5.8	Merking	21
5.9	Kjemiske produkter	21
5.10	Risikovurdering.....	21
5.11	Plan for håndtering av uønskede hendelser	22
5.12	Rapportering og varsling av ulykker, brann, forurensing og andre uønskede hendelser	23
5.13	Avviksbehandling, rapportering og debrifing.....	24
5.14	Byggherrens sanksjonsrett i tilknytning til HMS.....	24
6	Kvalitetssikring.....	25
6.1	Kvalitetsplan	25
6.2	Sjekkliste	25
6.3	Varsel om avvik fra totalentreprenøren.....	26
6.3.1	Teknisk avklaring	26
6.4	Rapportering og krav til varsling	26
6.5	Sanksjoner knyttet til mangelfull rapportering	26

7	Ytre Miljø – generelle krav for Ringsaker kommune.....	26
7.1	Hensyn til omgivelsene.....	26
7.2	Rive- og rehabiliteringsarbeider	27
7.3	Trematerialer.....	27
7.4	Avfallshåndtering.....	27
7.5	Rengjøring av utstyr	27
8	Myndighetskrav vedrørende arbeidskraft.....	28
8.1	Bruk av innleid arbeidskraft	28
8.2	Anvendt arbeidskraft.....	28
8.3	Ansattes lønns og arbeidsvilkår.....	28
8.4	Rapportering i samsvar med ligningsloven §5-6	30
9	Fakturering og betaling	30
9.1	Krav til innhold i faktura	30
9.2	Faktura for A-nota	30
9.3	Fakturering av endringer og andre krav.....	31
10	Ventetid.....	31
11	Byggherrens rett til innsigelse	31
12	Uavhengig kontroll	31
13	Lovvalg.....	31
C3	Spesielle kontraktsbestemmelser	32
1	Rapportering til Sentralskattekontoret for utenlandssaker	32
2	Antikontraktørklausul.....	32
3	Ekstra prøver og befaringer.....	33
4	Reklamasjonsbesiktigelse.....	33
5	Rent Tørt Bygg	33
6	Kabler og ledninger i grunnen	33
7	Substitusjonsplikt	34
8	Totalentreprenørens opplæring og kompetanse	34
9	Ytre miljø – prosjektspesifikke krav.....	34
10	Andre forhold	34
11	Riggplass	34
12	Grunneieravtaler	35
13	Krav til trafikkavvikling og arbeidsvarsling	35

14	Grunnforhold.....	35
15	Sprengningsarbeider	35
16	Grøfteplaner	35
17	Grøntarealer	35
18	Spesielt artsmangfold.....	36
19	Vernede områder	36
20	Krav til sluttdokumentasjon og FDV-dokumentasjon	36
21	Krav til innmåling.....	36
22	Adgang til kommunale anlegg.....	37
23	Overtakelse, brukstakelse og prøvedrift	37

C Kontraksbestemmelser

Det er utarbeidet Generelle kontraktbestemmelser for Teknisk drift Utbygging, Ringsaker kommune, tatt inn i C2 Generelle kontraksbestemmelser, og spesielle kontraksbestemmelser for prosjektet som er tatt inn i C3 Spesielle kontraksbestemmelser.

De generelle og spesielle kontraksbestemmelsene utfyller, presiserer eller endrer de alminnelige bestemmelsene i NS8407. Ved motstrid gjelder de generelle kontraksbestemmelsene foran NS8407. De spesielle kontraksbestemmelsene gjelder både foran NS8407 og de generelle kontraksbestemmelsene i C2.

C1 Alminnelige kontraksbestemmelser

Som alminnelige kontraksbestemmelser gjelder NS 8407:2011 Alminnelige kontraksbestemmelser for totalentrepriser.

C2 Generelle kontraktsbestemmelser

1 Endringer og tillegg NS8407

1.1 Generelle bestemmelser (NS8407 pkt. 1)

Da avtalen inngås etter en prosjektutviklingsfase, der totalentreprenøren har vært ansvarlig prosjektutvikler – med ansvar for alle løsninger og all prosjektering, og det også i utførelsesfasen er avtalt vederlagsbestemmelser og samspill som avviker fra hva som følger av en typisk totalentreprise, er det behov for endringer i NS 8407. Følgende endringer er avtalt:

Endret punkt 1.6 og nye pkt 1.9-1.13.

1.6 Målpris

Målprisen er den totale prosjektkostnaden totalentreprenøren har tilbudt å gjennomføre byggeprosjektet innenfor, bestående av totalentreprenørens kalkulerte selvkost med påslag for risiko og fortjeneste.

Alle henvisninger i NS 8407 til kontraktssum erstattes, dersom annet ikke er avtalt, med målpris – eksempelvis ved sikkerhetsstillelse, fakturering og beregning av dagmulkt osv, jf pkt 7.2, pkt 27.2 og pkt 40.3.

1.9 GMP (garantert maksimalpris)

Et nærmere avtalt pristak for byggherrens betalingsforpliktelse, bestående av målpris med et ytterligere tillegg for uforutsett/risiko. GMP angir totalentreprenørens maksimale vederlag.

1.10 Prosjektkostnad(er):

De faktiske kostnader som påløper for totalentreprenøren frem til overlevering til byggherren i prosjektet, basert på selvkost for innkjøp og egne arbeider, tillagt avtalt påslag for risiko og fortjeneste. Utelukkende forsvarlige kostnader anses som prosjektkostnader. Uforsvarlige eller unødvendige kostnader totalentreprenøren påføres ved gjennomføring av kontraktarbeidene, eksempelvis knyttet til erstatningskrav fra tredjeperson eller opprettingsarbeider i byggefasen som følge av uaktsomt begåtte feil, anses ikke som prosjektkostnader, og skal ikke dekkes av byggherren. Kostnader knyttet til opprettings-/utbedringsarbeider gjennom byggeprosessen og etter overtakelse (mangelutbedring) anses under ingen omstendighet som en prosjektkostnad.

1.11 Samspillsgruppen:

Et forum med representanter fra totalentreprenøren og byggherren som vil følge opp den løpende daglige styring av prosjektet på vegne av partene. Samspillsgruppen ledes av en utpekt prosjektleder. Nærmere bestemmelser med hensyn til samspillsgruppens sammensetning og arbeidsmetodikk mv fremgår av avtaledokumentet.

1.12 Styringsgruppen:

Forum med representanter fra totalentreprenørens og byggherrens ledelse, som har den overordnede kontroll av at kontraktens intensjon og målsetting mv blir etterlevd. Nærmere bestemmelser med hensyn til styringsgruppens sammensetning mv skal fremgå av avtaledokumentet.

1.13 Prosjekteringsgruppe:

Prosjekteringsgruppen har ansvaret for det operative arbeidet hvor prosjektledelse, styring og oppfølging av arbeidene kontraktspart skal bidra med kompetanse og erfaring som bidrar til en effektiv gjennomføring og i samsvar med prosjektets mål.

[1.2 Tolkingsregler \(NS8407 pkt 2\)](#)

Endret pkt 2.2:

2.2 Tolkingsregler

Funksjonskrav og krav til løsninger, kvalitet eller merke som er spesifisert i konkurransegrunnlaget gjelder foran løsninger eller konstruksjoner i totalentreprenørs prosjektforslag, med mindre han har tatt uttrykkelig forbehold.

De dokumenter som inngår i kontrakten utfyller hverandre. Inneholder kontraktsdokumentene bestemmelser som strider mot hverandre, gjelder yngre dokumenter foran eldre. Løser ikke dette motstriden, gjelder spesielle bestemmelser foran generelle, og bestemmelser utarbeidet særskilt for kontrakten foran standardiserte bestemmelser.

[1.3 Plikt til samarbeid og lojalitet \(NS8407 pkt. 3\)](#)

Endret pkt 3:

3 Samspillmodellen

Prosjektgjennomføringsmodellen har tatt utgangspunkt i at byggherren på et tidlig stadium i prosjektgjennomføringen brakte inn totalentreprenøren, med tilhørende engasjerte rådgivere, som byggherrens prosjektutvikler. Totalentreprenøren skal, som byggherrens prosjektutvikler, videreutvikle og gjennomføre byggeprosjektet i et åpent og tillitsfullt samarbeid med byggherren, hvor de enkelte aktørers samlede kompetanse og faglige/personlige egenskaper skal utnyttes for å nå felles prosjektmål. Det forutsettes samarbeid, åpenhet og gjensidig lojalitet godt utover hva som følger av en tradisjonell totalentreprise.

Byggherren er forutsatt aktivt å delta i, og følge opp, totalentreprenørens arbeid under planlegging og gjennomføring av byggeprosjektet. Det er likevel totalentreprenøren som skal lede, styre og kvalitetssikre prosjektgjennomføringen, basert på de innspill byggherren gir.

[1.4 Møter \(NS 8407 pkt. 4\)](#)

Endret pkt 4

Utgår i sin helhet, og reguleres i avtaledokumentet.

1.5 Varsler og krav (NS8407 pkt 5)

Tillegg til pkt 5.

Kommunikasjon i prosjektet skal foregå iht. følgende prinsipper:

- Skriftlig kommunikasjon kan skje via brev, notater eller e-post
- Muntlig kommunikasjon skal dokumenteres via oppsummering i e-post med kopi til relevant aktører.

Varsel fra totalentreprenøren skal inneholde entydig merking, totalentreprenørens beskrivelse av avvik samt fremdrifts- og kostnadskonsekvenser, entreprenørens dato og underskrift.

Varsler som sendes via e-post skal sendes med lesebekreftelse.

1.6 Sikkerhetsstillelse (NS8407 pkt 7.1)

Endret pkt 7.1.

Totalentreprenøren skal levere byggherren dokumentasjon på sikkerhetsstillelsen før kontraktsarbeidene start og ikke senere enn 14 dager etter at kontrakt er inngått.

Byggherren plikter ikke å betale avdrag eller forskudd før han har mottatt totalentreprenørens sikkerhetsstillelse.

Sikkerhet skal stilles av bank, forsikringsselskap eller annen kredittinstitusjon som godkjennes av byggherren. Kausjonsløftet fra garantisten skal rettes direkte til byggherren og ikke være begrenset på annen måte enn det som følger av disse bestemmelsene. Som sikkerhet aksepteres også garantibeløpet plassert på sperret konto til fordel for byggherren. Renter tilfaller totalentreprenøren.

For arbeidsfellesskap skal sikkerhet stilles på vegne av arbeidsfellesskapet, ikke de enkelte deltakende firmaer.

Byggherren stiller ikke sikkerhet.

1.7 Forsikring (NS8407 pkt. 8)

Tillegg til pkt 8.

Totalentreprenøren skal levere byggherren kopi av forsikringsbevis før kontraktsarbeidene start og ikke senere enn 14 dager etter at kontrakt er inngått.

Byggherren skal oppdateres med kopi ved endringer og fornyelse av forsikringsbevis.

1.8 Partenes representanter (NS8407 pkt. 9)

Endret pkt 9.

9 Partenes representanter

Utgår i sin helhet, og reguleres i avtaledokumentet.

1.9 Kontraktsmedhjelpere (NS8407 pkt. 10)

Tillegg til pkt 10.

Krav til kontraktsmedhjelpere

Totalentreprenøren plikter å gi byggherren informasjon om kontraktsmedhjelpernes økonomi, finansielle stilling, kapasitet og tekniske kompetanse, herunder dokumentasjon av registreringer (Brønnøysundregisteret, autorisasjon for arbeider etc.) som er nødvendig for at byggherren skal kunne vurdere spørsmål knyttet til godkjenning. Videre skal totalentreprenøren klargjøre overfor byggherren hvorvidt de valgte kontraktsmedhjelpere vil utføre alt arbeid selv, eller om kontraktsmedhjelpere planlegger å bruke ytterligere ledd under seg.

Totalentreprenøren kan ikke ha flere enn to ledd med kontraktsmedhjelpere i kjede under seg, med mindre annet er særskilt skriftlig avtalt med byggherren. Virksomheter som foretar utleie av personell sidestilles i denne bestemmelsen med kontraktsmedhjelpere. Grove eller gjentatte brudd på denne bestemmelsen er å anse som vesentlig mislighold.

Byggherrens rett til å nekte godkjenning av kontraktsmedhjelpere etter NS8407 pkt. 10.2 gjelder kontraktsmedhjelpere i alle ledd. Entreprenørens bruk av enkeltpersonforetak skal alltid godkjennes skriftlig av byggherren.

Totalentreprenøren skal kreve HMS-egenerklæring i alle underliggende entreprise- og kontraktsforhold ved inngåelse av kontrakter. Brudd på totalentreprenørens plikt til å kreve HMSegenerklæring gir byggherren rett til å kreve at totalentreprenøren erstatter vedkommende firma med annet firma som kan fremlegge slik egenerklæring. Eventuelle økonomiske krav fra kontraktsmedhjelpere eller omkostninger for øvrig som følge av heving av avtaler med kontraktsmedhjelpere i denne forbindelse, skal bæres av totalentreprenøren. Alle avtaler totalentreprenøren inngår om utføring av arbeid under denne kontrakten skal inneholde tilsvarende bestemmelser, og totalentreprenøren skal sikre at alle aktuelle krav i denne kontrakten videreføres til aktuelle kontraktsmedhjelpere.

Der totalentreprenør er et arbeidsfellesskap gjelder disse kravene for den enkelte deltaker i arbeidsfellesskapet.

Totalentreprenøren er ansvarlig for kontraktsmedhjelperes overholdelse av kravene i kontrakten. Totalentreprenøren skal videreføre alle aktuelle krav og bestemmelser i denne kontrakten til kontraktsmedhjelpere.

Oppfølging av kontraktsmedhjelpere

Byggherrens rett til dokumentasjon, inspeksjon og samtaler skal også gjelde overfor totalentreprenørens kontraktsmedhjelpere. Dette inkluderer også innleide arbeidstakere og utsendte arbeidstakere.

Byggherren har rett til å kreve at totalentreprenøren gjennomfører nærmere spesifiserte kontroller av kontraktsmedhjelpere og arbeidstakere. Totalentreprenøren skal dokumentere resultatet av kontrollene og oversende dokumentasjonen til byggherren.

Totalentreprenøren skal påse at tilsattes rettigheter etterleves i egen virksomhet og hos

kontraktsmedhjelpere. På oppfordring fra byggherren skal dette dokumenteres ved:

- Egenrapportering, og /eller Oppfølgingssamtaler, og/eller
- En uavhengig parts kontroll av arbeidsforholdene, og/eller
- 3. partssertifisering, eksempelvis SA8000 eller tilsvarende

1.10 Valg av løsninger (NS8407 pkt. 14.6)

Endret pkt 14.6

14.6 Valg av løsninger

Totalentreprenøren skal løpende tilrettelegge for byggherrens valg av løsninger/produkter mv gjennom en byggherrebeslutningsplan. Planen skal utarbeides så snart som mulig etter avtaleinngåelse, og angi innen hvilke frister byggherren må treffe sine valg, uten at valgene skal ha fremdrifts- eller kostnadskonsekvens. Byggherrebeslutningsplanen skal være et aktivt verktøy for samspillsgruppen, for å sikre at prosjektet når de overordnede målsetninger om blant annet samarbeid og gode løsninger.

I prosjektutviklingsfasen som ligger til grunn for avtalt målpris/GMP har totalentreprenøren og byggherren fastlagt alle vesentlige løsninger, materialer og utførelser. Partene har også avtalt en generell standard for alle produktvalg og alle løsninger. Innenfor avtalte rammer står byggherren fritt til å velge løsninger og produkter.

Totalentreprenøren plikter alltid å fremskaffe minst ett alternativ for utførelse, inklusive materialvalg mv, som ligger innenfor avtalt målpris og oppfyller avtalte krav til standard/ligger innenfor for-/detaljprosjektets rammeforutsetninger.

Dersom totalentreprenøren mener at byggherrens valg etter dette punkt går utover avtalte rammer, har totalentreprenøren rett til å kreve tillegg i målpris og GMP. Krav på tillegg skal varsles og dokumenteres uten ugrunnet opphold. Dersom totalentreprenøren unnlater å varsle og dokumentere tilleggskrav i henhold til forrige setning, mister han retten til å kreve GMP og målprisen justert, som følge av byggherrens valg.

Totalentreprenøren skal ikke utføre arbeider som han vil kreve GMP og målprisen justert for, uten etter byggherrens forutgående skriftlige bestilling (endringsavtale/omtvistet endringsordre). Eventuelle arbeider utført før det foreligger avgjørelse fra byggherren vil ikke gi rett til økning av målpris/GMP.

I den grad byggherren ikke gjør bruk av sin rett til å velge løsninger, materialer og utførelser, plikter totalentreprenøren – etter skriftlig varsel med minst tre dagers siste frist for byggherren til å treffe et valg – å velge løsninger og produkter. Løsningene og produktene skal oppfylle avtalte generelle krav til standard/kvalitet. Varsel med siste frist for byggherren til å treffe valg skal sendes slik at tidspunktet samsvarer med siste mulighet for totalentreprenøren og byggherren til å velge løsning/produkt uten at valget får fremdriftskonsekvens.

1.11 Skade på kontraktsgjenstanden mv. i byggetiden (NS8407 pkt. 19)

Tillegg til pkt 19.

Fra arbeidets start og inntil overtakelse finner sted, bærer totalentreprenøren risikoen for materialer, prosjekteringsdokumenter og det som til enhver tid er utført av kontraktsgjenstanden.

Oppstår det tap eller skade på materialer, prosjekteringsdokumenter eller kontraktsgjenstanden fra arbeidets start til overtakelse har funnet sted etter NS8407 pkt. 37, skal totalentreprenøren gjennomføre de nødvendige tiltak for å sikre at arbeidet blir fullført i henhold til kontrakten.

Totalentreprenørens plikt til å gjennomføre tiltak som her nevnt, gjelder uten hensyn til ansvarsbetingende forhold i noen form fra byggherrens side.

1.12 Frister for fremdriften (NS 8407 pkt. 21.1)

Tillegg til pkt 21.1:

Entreprenøren er forpliktet til å utføre kontraktsarbeidene i samsvar med frister angitt i kapittel E.

1.13 Totalentreprenørens samordningsplikt (NS 8407 pkt. 21.4)

Endret pkt 21.4

21.4 Totalentreprenørens samordningsplikt

Utgår i sin helhet, og reguleres i avtaledokumentet.

1.14 Risiko for forhold ved grunnen (NS8407 pkt. 23)

Endret pkt 23

23. Risiko for forhold ved grunnen

Totalentreprenøren har i prosjektutviklingsfasen, og før målpris og GMP ble avtalt, hatt det fulle ansvar for vurdering av grunnforhold, herunder ansvar for gjennomføring av tilstrekkelige grunnundersøkelser, klarlegging av kabler og ledninger i grunnen osv. Alle opplysninger byggherren har gitt om grunnforhold er i ettertid kvalitetssikret av totalentreprenøren. Totalentreprenøren har fått oppgjort sin innsats basert på medgått tid/medgåtte kostnader. Som følge av totalentreprenørens rolle i prosjektutviklingsfasen er det avtalt at totalentreprenøren skal ha risikoen for alle forhold i grunnen som han burde oppdaget ved gjennomføring av grundige forundersøkelser.

Dersom forholdene i byggegrunnen, herunder ukjente kabler og ledninger osv, avviker vesentlig fra hva totalentreprenøren burde oppdaget gjennom grundige forundersøkelser, har totalentreprenøren krav på tillegg i byggetid/regulering av målpris/GMP. Eventuelle slike krav skal varsles og følges opp i henhold til pkt 32-34 nedenfor.

1.15 Byggherrens valg av løsninger og annen prosjektering (NS85407 pkt. 24) og Totalentreprenørens gjennomgang av byggherrens ytelser. Varslingsplikt (NS8407 pkt. 25)

Punkt 24 og pkt 25 utgår, og erstattes av:

24/25 Byggherrens valg av løsninger og annen prosjektering

Fra prosjektutviklingsfasen har totalentreprenøren overtatt det fulle ansvar for alt byggherren har utført i prosjektet, herunder byggherrens valg av løsninger/produkter og enhver annen prosjektering. Totalentreprenøren påtar seg således risikoen for all prosjektering/alle løsninger/produkter i

byggeprosjektet, som om han hadde valgt løsningene/produktene og/eller foretatt prosjekteringen selv.

Totalentreprenøren skal, forut for videre prosjektering/utførelse, undersøke alle opplysninger og dokumenter som leveres av byggherren, og har ansvaret for opplysningene/dokumentene som om de var levert av totalentreprenøren selv. I den grad totalentreprenøren forstår eller burde forstå at byggherrens forslag vil føre til uheldige konsekvenser i form av nedsatt anvendelighet eller dyrere drift av det ferdige bygg eller anlegg, skal totalentreprenøren varsle byggherren, og angi alternative løsningsforslag.

Dersom totalentreprenøren misligholder sine forpliktelser etter andre avsnitt, anses utførelsen av løsningen som en mangel ved kontraktarbeidet.

1.16 Retten til å pålegge endringer (NS8407 pkt 31.1)

Tillegg pkt 31.1

Endringsarbeider skal ikke iverksettes av totalentreprenøren uten skriftlig forhåndsgodkjennelse fra byggherren, med mindre arbeidet må iverksettes umiddelbart for å avverge fare eller skade.

1.17 Pålegg om tidsmessig omlegging, herunder forsering (NS8407 pkt. 31.2)

Endret pkt 31.2; nytt 4. avsnitt:

Kostnader til forsering etter dette punkt, og etter pkt 33.8, regnes som prosjektkostnad, jf pkt. 1.10, og gir rett til justering av GMP og målpris, i den grad årsaken til forsinkelsen ikke skyldes forhold som totalentreprenøren har risikoen for. Dersom totalentreprenøren er årsak til forsinkelsen regnes forseringskostnadene ikke som en prosjektkostnad.

1.18 Fristforlengelser (NS8407 pkt.33)

Tillegg til pkt. 33:

Ved beregning av fristforlengelse for endringsarbeider skal det foretas full reduksjon for arbeider som ikke er kommet til utførelse.

Akseptert fristforlengelse i forhold til én delfrist medfører ikke tilsvarende eller annen fristforlengelse i forhold til senere frister uten at dette uttrykkelig fremgår av totalentreprenørens krav om fristforlengelse og byggherrens aksept.

Dagmulkt for overskridelse av en delfrist fortsetter å løpe også om andre, senere dagmulktbelagte delfrister overskrides.

1.19 Retten til vederlagsjustering (NS8407 pkt. 34.1)

Tillegg til pkt 34.1:

Totalentreprenørens rett til justering av "vederlaget" i pkt 34.1 erstattes med "målpris og GMP". Endringer og svikt i byggherrens medvirkning gir følgelig rett til justering av avtalt målpris og GMP, og ikke tilleggsvederlag for endringen/merkostnadene isolert sett.

1.20 Generelle regler for vederlagsjustering (NS8407 pkt. 34.2)

Endret pkt 34.2.

34.2 Generelle regler for vederlagsregulering

Utgår i sin helhet, og reguleres i avtaledokumentet.

1.21 Vederlagsjustering ved anvendelige enhetspriser (NS8407 pkt. 34.3)

Endret pkt 34.

34.3 Vederlagsjustering ved anvendbare enhetspriser

Utgår i sin helhet, og reguleres i avtaledokumentet.

1.22 Vederlagsjustering når det ikke foreligger anvendelige enhetspriser (NS8407 pkt 34.4)

Endret pkt 34.4.

33.4 Vederlagsjustering når det ikke foreligger anvendelige enhetspriser

Utgår i sin helhet, og reguleres i avtaledokumentet.

1.23 Totalentreprenørens søksmål (NS8407 pkt. 35.2)

Endret pkt 35.2:

35.2 Totalentreprenørens søksmål

Dersom totalentreprenøren mottar avslag fra byggherren på et varsel etter 32.2 eller krav om vederlagsjustering eller fristforlengelse, må han ta de nødvendige skritt for å iverksette ordinær rettergang eller voldgift etter reglene 50.4, senest åtte måneder etter overtakelsen av hele kontraktsgjenstanden, med mindre partene blir enige om en lengre frist.

Gjør totalentreprenøren ikke det, taper han sitt krav mot byggherren.

1.24 Prøvedrift (NS8407 pkt. 38.2)

Endret pkt 38.2:

38.2 Prøvedrift

Dersom konkurransegrunnlaget/avtalen forutsetter at det skal gjennomføres prøvedrift gjelder følgende regler:

Ved oppstart av prøvedriftsperioden skal alle kontraktsarbeider, også tekniske anlegg mv, med mindre annet er avtalt, være testet, dokumentert og ferdigstilt i henhold til pkt 36 og pkt 37. Oppstart prøvedrift skjer ved delovertakelsesforretning, jf pkt 37.1 og 37.2, der byggherren overtar alle kontraktsarbeider, med unntak av tekniske anlegg. Byggherrens rett til å nekte delovertakelse og oppstart prøvedrift følger av pkt 37, jf pkt 36.

Delovertakelse og oppstart av prøvedriftsperiode innebærer følgende:

- Byggherren får rett til å ta hele kontraktarbeidet i bruk.
- Risikoen for den del av kontraktarbeidet som delovertas, går over fra totalentreprenøren til byggherren. Totalentreprenøren beholder risikoen for tekniske anlegg i hele prøvedriftsperioden.
- Totalentreprenørens plikt til å holde kontraktsarbeidene forsikret opphører
- Totalentreprenøren får rett til å fakturere 70 % av innestående. Dette gjelder utelukkende dersom alle kontraktsarbeider med unntak av tekniske anlegg, overtas av byggherren ved oppstart prøvedrift. Dersom bare deler av øvrige kontraktsarbeider overtas, skal en forholdsmessig andel av innestående utbetales.
- Totalentreprenørens plikt til å rette mangler påvist ved delovertakelsesforretning/oppstart prøvedrift reguleres av pkt 42.3.3.

Prøvedriftsperioden er 6 måneder hvis ikke annet er avtalt.

I prøvedriftsperioden skal totalentreprenøren og byggherren teste og funksjonsprøve kontraktarbeidene. Totalentreprenøren skal i hele prøvedriftsperioden, uten krav på regulering av målpris/GMP, bistå med drift av tekniske anlegg og opplæring av driftspersonalet, i det omfang byggherren ønsker.

Ved utløpet av prøvedriftsperioden overtas samtlige kontraktsarbeider ved overtakelsesforretning og undertegnelse av prøveprotokoll, jf pkt 36 og pkt 27.1/37.2, med mindre overtakelse nektes i henhold til pkt. 37.3.

Overtakelsen innebærer følgende:

- Byggherren mister retten til å påberope seg mangler ved kontraktarbeidene som han har oppdaget eller burde ha oppdaget i løpet av prøveperioden, jf pkt 42.2.1.
- Totalentreprenøren får rett til å sende sluttfaktura.
- Sikkerheten som totalentreprenøren har stilt for ansvar i byggetiden, nedtrappes i samsvar med pkt. 7.4.
- Reklamasjonsfristen for samtlige arbeider begynner å løpe, jf pkt. 42.2.2.

[1.25 Brudd på samordningsplikten \(NS8407 pkt. 41\)](#)

Endret pkt 41.

41 Brudd på samordningsplikten

Utgår i sin helhet, og reguleres i avtaledokumentet.

[1.26 Gjennomføring av utbedringen \(NS8407 pkt. 42.3.3\)](#)

Byggherren skal sette en rimelig frist for totalentreprenørens utbedring.

Med mindre annet avtales, skal alle mangler som er påvist ved overtagelse eller delovertagelse være utbedret innen en måned etter overtagelse eller delovertagelse. Fristen på en måned gjelder ikke der mangelutbedring forutsetter bruk av innsatsfaktorer med bestillingstid utover 20 dager. I slike tilfeller skal det, etter krav fra totalentreprenøren ved overtakelse/delovertakelse, inngås særlig avtale om utbedringsfrist, som ivaretar faktisk bestillings-/leveringstid. Utbedringsfrister i dette punkt er dagmulktsbelagt med NOK 3.000,- pr. kalenderdag.

Byggherren plikter å gi totalentreprenøren nødvendig atkomst slik at utbedring kan foretas. Utbedring skal, uten tilleggskostnad for byggherren, koordineres med byggherrens bruk av bygget eller anlegget. Totalentreprenøren har således ikke krav på tillegg selv om utbedringsarbeidene pålegges utført utenfor normal arbeidstid.

[1.27 Generelt om bruk av dokumenter \(NS8407 pkt. 47.1\)](#)

Endret pkt 47.1

47.1 Generelt om bruk av dokumenter

Skriftlige eller elektroniske dokumenter, herunder prosjekteringsmateriale, som er utarbeidet i forbindelse med kontrakten, skal kun gjøres kjent for partene og andre som trenger dem til gjennomføring av prosjektet, senere drift, vedlikehold, ombygging og påbygging.

[1.28 Retten til å bruke prosjektmaterialet \(NS8407 pkt. 47.2.2\)](#)

Endret pkt 47.2.2:

47.2.2 Rett til å bruke prosjekteringsmaterialet

Alle rettigheter til bruk av prosjekteringsmaterialet, også i andre prosjekter, tilfaller byggherren. Partene skal for øvrig behandle prosjekteringsmaterialet på en slik måte at opphavsmannens rettigheter ikke krenkes.

Dersom materialet byggherren mottar etter 47.2.1 inneholder informasjon som ikke omfattes av avtalen, kan byggherren ikke bruke denne informasjonen.

[1.29 Tvister \(NS8407 pkt. 50\)](#)

Tillegg pkt 50.1

50.1 Minnelig løsning

Tvister mellom partene skal søkes løst i minnelighet. Før en av partene eventuelt reiser søksmål, skal det innkalles til samarbeidsmøte mellom partene.

Endret pkt 50.3.1:

50.3.1 Oppmannsavgjørelse

Partene kan avtale at en tvist om kontraktsforholdet avgjøres av en oppmann, med mindre tvisten allerede er brakt inn for domstol eller voldgift etter 50.4.

Dersom partene ikke innen 14 dager etter at kravet er fremsatt blir enige om hvem som skal være oppmann, skal oppmannen velges fra Standard Norges oppsatte liste over oppmenn etter den der fastsatte fremgangsmåten.

Den som bringer tvisten inn for oppmannsavgjørelse, skal skriftlig nedlegge påstand og i nødvendig utstrekning begrunne sitt standpunkt og fremlegge dokumentasjon. Kopi av begjæringen sendes direkte til den andre parten. Innen en kort frist fastsatt av oppmannen skal den andre parten få anledning til skriftlig å uttale seg og fremlegge sine bevis. Partene har rett til å sende ett ytterligere innlegg til oppmannen med kopi til den andre parten innen sju dager etter å ha mottatt den andre partens første uttalelse. Hvis oppmannen finner det ønskelig, kan han innkalle partene til et møte for å redegjøre ytterligere for sine krav i hverandres påhør.

Oppmannens avgjørelse av tvisten skal begrunnes og sendes hver av partene. Avgjørelsen skal foreligge innen 14 dager etter avsluttet saksforberedelse. Dersom en part uten gyldig grunn unnlater å uttale seg eller møte for oppmannen, skal denne avgjøre tvisten uten ytterligere utsettelse. Den parten som fullt ut eller i det vesentlige taper saken, bærer endelig utgiftene til oppmannen. For øvrig bærer hver av partene sine omkostninger. Avgjørelsen skal opplyse om hvilken part som skal bære utgiftene til oppmannen, eventuelt om utgiftene skal deles likt mellom partene.

Endret pkt 50.4

50.4 Tvisteløsning

En tvist mellom partene som ikke løses i minnelighet skal avgjøres ved ordinær domstolsbehandling. Østre Innlandet tingrett er rett verneeting for alle søksmål som måtte springe ut av kontraktsforholdet. Forhandlinger, meklinger og en eventuell domstolsbehandling skal skje på norsk.»

2 Uttalelser til media

Entreprenøren skal ikke uttale seg til media, eller andre personer, om forhold vedrørende kontraktsarbeidet, men henvise til byggherren.

3 Skatteattest

Totalentreprenøren skal levere skatteattest for mva og skatt før kontraktsarbeidens start, og ikke senere enn 14 dager etter at kontrakt er inngått.

Tilsvarende skal totalentreprenøren skal kreve skatteattest fra alle kontraktsmedhjelpere ved inngåelse av kontrakter i tilknytning til oppdraget, dersom disse overstiger en verdi på 500 000 kroner ekskl. Mva.

Skatteattestene skal ikke være eldre enn 6 måneder.

4 Krav til organisering og personell

Opprinnelig organisasjonsplan (jf. kvalifikasjonskravene) skal opprettholdes. Endringer gjøres skriftlig.

4.1 Språkkrav

Gjennomføring av denne kontrakt vil foregå ved bruk av norsk språk. Dersom totalentreprenøren eller hans underentreprenører gjør bruk av fremmedspråklige arbeidstakere, skal totalentreprenøren sørge for å etablere et system for kommunikasjon som gjør at den arbeidskraft som benyttes til

enhver tid er underrettet om alle forhold som er relevant for den enkeltes arbeid. Dette omfatter alle forhold, herunder tegninger, beskrivelser, SHA, kvalitet, anvisninger på byggeplass mv.

Det kreves at minst en av arbeidstakerne på det enkelte arbeidslag kan kommunisere slik at vedkommende forstår og kan gjøre seg forstått på norsk i tillegg til eventuelle andre språk hos øvrige medarbeidere på arbeidslaget. Tilsvarende gjelder også for de som utfører arbeid alene på arbeidsstedet.

Alle som arbeider med trafikkdirigering skal kunne kommunisere på norsk.

Totalentreprenøren skal sørge for at arbeidstakere og kontraktsmedhjelpere i prosjektet kan kommunisere på en slik måte at unødig risiko ikke oppstår.

4.2 Utarbeidelse av ressurs- og organisasjonsplan

Totalentreprenøren skal før oppstart av arbeidene levere en oppdatert plan som bekrefter hvilke ressurser, herunder nøkkelpersonell, som skal benyttes i oppdraget og hvordan disse er organisert. Planen skal oppdateres ved endringer.

Byggherren skal godkjenne bruk av alt nøkkelpersonell før oppstart av arbeidene og eventuell utskifting i kontraktsperioden. Ikke-godkjent personell skal ikke benyttes i gjennomføringen av kontrakten.

4.3 Krav til bemanningskapasitet

Totalentreprenøren skal ha tilstrekkelig bemanningskapasitet slik at det ikke forekommer unødvendig opphold i arbeidene eller at det er risiko for slikt opphold.

4.4 Krav til egne ansatte

Totalentreprenørens egne tilsatte skal utføre minst 25 % av timeverkene ved utførelsen av kontraktsarbeidet.

Timeverk til prosjektering medtas ikke i beregningsgrunnlaget.

Dersom ikke kravet til andel egne ansatte er oppfylt ved overtakelse, reduseres vederlaget i sluttoppgjøret med 2,5% av kontraktssummen.

4.5 Krav til nøkkelpersonell

Person(er) med det daglige administrative ansvaret og gjennomføringsansvar for kontrakten skal være ansatt hos totalentreprenøren. Kompetanse og erfaring skal dokumenteres. Nøkkelpersonell skal kunne vise til gode samarbeidsevner.

4.6 Utskifting av personell

Totalentreprenøren skal informere byggherren om utpeking, utskifting eller forflytting av personer som er tillagt viktige funksjoner i kontraktsarbeidet.

Byggherren kan, hvis det foreligger saklig grunn, nekte totalentreprenøren å benytte angitte personer i de aktuelle stillingene eller be om at personene blir skiftet ut. Omkostningene ved dette skal bæres av totalentreprenøren.

Totalentreprenøren skal på egen bekostning sørge for utskifting av personell som opptrer på klanderverdig måte eller viser seg uegnet til å utføre sine arbeidsoppgaver.

4.7 Krav til lærlingordning

Totalentreprenøren skal ha et program for lærlinger og/eller praksisordning med tilsvarende funksjon.

Ved utførelsen av kontraktsarbeidet skal 5 % av de samlede arbeidede timer innenfor bygg- og anleggsgagnene samlet (de fag som omfattes av utdanningsprogrammet for bygg- og anleggsteknikk, samt anleggsgartnerfaget) utføres av lærlinger, jf. opplæringslova § 7-1. Kravene kan oppfylles ved at arbeidede timer er utført av personer som er under systematisk opplæring og er oppmeldt etter kravene i Praksiskandidatordningen, jf. opplæringslova § 23-2. Kravene kan også oppfylles ved å benytte lærlinger etter tilsvarende ordning i annet EU-/EØS-land og personer som er under systematisk opplæring og er oppmeldt etter tilsvarende ordning som kravene i Praksiskandidatordningen, jf. opplæringslova § 23-3, i annet EU-/EØS-land.

For hver lærling skal det dokumenteres ved kopi av lærlingekontrakt at arbeidstakeren oppfyller krav i «Lov om grunnskolen og den vidaregåande opplæringa», kapittel 7, § 7-2.

Totalentreprenøren skal ved oppstart, og på anmodning under gjennomføringen av kontraktsarbeidet, sannsynliggjøre at kravene vil bli oppfylt. Som del av totalentreprenørens krav om sluttoppgjør skal det fremlegges oversikt over antall lærlingetimer. Timelister skal fremlegges på anmodning.

5 Helse, miljø, sikkerhet og sikring (HMS)

5.1 Generelt

Med HMS menes ivaretagelse av sikkerhet, sikring, helse, arbeidsmiljø (SHA) og ivaretagelse av ytre miljø (YM).

Totalentreprenøren skal ha oversikt over alle relevante norske lover og forskrifter, samt administrative normer fra Arbeidstilsynet relatert til helse- og arbeidsmiljø. Alle krav og anbefalte administrative normer skal være implementert i styringssystem. HMS-styringen skal være basert på ISO 9001:2015, OHSAS 18001:2007 (ny ISO 45001:2018), ISO 14001:2015 eller EMAS samt ISO 31000:2018 eller tilsvarende.

Totalentreprenøren skal planlegge og drive virksomheten på en måte som sikrer at kontraktsarbeidet kan utføres uten tap av liv og helseskader, uten skade på materiell og anlegg og uten miljøkonsekvenser. Totalentreprenøren er forpliktet til å drive systematisk helse-, miljø- og sikkerhetsarbeid, jf. forskrift 6. desember 1996 nr. 1127 om systematisk helse-, miljø- og sikkerhetsarbeid i virksomheter (Internkontrollforskriften). Totalentreprenøren skal ha dokumenterte systemer som er i overensstemmelse med byggherrens krav mht. kontroll og oppfølging av helse, miljø og sikkerhet. Totalentreprenøren er forpliktet til å søke etter og velge optimale løsninger og arbeidsprosesser for ivaretagelse av HMS ved utførelsen av kontraktsarbeidet.

Utarbeidet plan for sikkerhet, helse, arbeidsmiljø (SHA-plan) i Prosjektutviklingsfasen stiller krav til totalentreprenøren. Byggherren forbeholder seg retten til å oppdatere krav i kontrakten relatert til helse- og arbeidsmiljø, sikkerhet, sikring og ytre miljø dersom nye, endrede eller oppdaterte lov- eller forskriftskrav tilsier dette.

5.2 Hovedbedrift og samordningsansvar

Entreprenør ansvarlig for bygg og grunnarbeider entreprisen vil være hovedbedrift etter Arbeidsmiljøloven § 2-2 og Internkontrollforskriftens § 6, med ansvar for å organisere verne- og miljøarbeidet i henhold til Arbeidsmiljøloven. Totalentreprenøren må påregne å innordne seg etter de gjeldene regler og forordninger relatert til verne- og miljøarbeidet på de respektive anlegg..

Hovedbedrift med samordningsansvar har ansvaret for inntakskontroll på byggeplassen. Dette ansvaret kan ikke delegeres. Ved inntakskontrollen skal det som minimum foretas en utsjekk av nødvendig dokumentasjon eksempelvis relevante kompetansebevis og sertifikater, byggebransjens id-kort, lovpålagt HMS-opplæring. Det skal gis informasjon om SHA-planen, samt resultatet av en eventuell samhandlingsprosess.

Dersom byggherrens egne arbeidstakere i kortere perioder oppholder seg innenfor kontraktens naturlige arbeidsområde, er totalentreprenøren ansvarlig for samordning av verne- og miljøarbeidet.

Alle avtaler med kontraktsmedhjelpere skal inneholde bestemmelser om arbeidets utførelse, forhold på arbeidsstedet, oppfølging og rapportering som anvendt i denne kontrakten.

Totalentreprenøren skal uten ugrunnet opphold informere byggherren dersom Arbeidstilsynet eller andre tilsynsmyndigheter har foretatt kontroll eller gitt pålegg om å stoppe arbeidet, utbedre systemfeil eller liknende som gjelder gjennomføring av kontraktsarbeidet.

5.3 Koordinator for utførelsesfasen

Rollen som koordinator for utførelsesfasen (KU) iht. Byggherreforskriften, ivaretas av byggherren.

5.4 Forhåndsmelding til Arbeidstilsynet

Senest en uke før arbeidet igangsettes på bygge- og anleggsplassen sørger byggherren for at det blir sendt inn forhåndsmelding på fastsatt skjema til Arbeidstilsynet om arbeidet.

Totalentreprenøren er ansvarlig for at forhåndsmeldingen henges opp synlig på bygge- og anleggsplassen og at den oppdateres.

5.5 Føring av oversiktsliste

SHA-koordinatoren (KU) skal til enhver tid ha oversikt over alle som utfører arbeid på prosjektet/arbeidsstedet.

For at byggherren skal kunne ivareta denne oppgaven på en tilfredsstillende måte, skal hovedbedrift med samordningsansvar sørge for elektronisk registrering av alle arbeidstakere som utfører arbeid på prosjektets arbeidsområde. For hver arbeidstaker skal det registreres navn, fødselsdato, arbeidsgiver og nasjonalitet.

Personer som leverer varer til prosjektet og andre som i kortere perioder befinner seg innenfor prosjektets arbeidsområde, omfattes ikke av bestemmelsen om føring av oversiktslister og skal således ikke føres inn i oversiktslistene.

5.6 Vernerunder og kontrollrutiner

Totalentreprenøren skal gjennomføre vernerunder annen hver uke i bygge- og anleggsperioden, normalt i forkant av byggherremøter.

KU skal ha innkalling til vernerunder og skal ha anledning til å delta på disse. KU skal ha kopi av alle protokoller fra slike vernerunder.

5.7 Personlig verneutstyr

Alt verneutstyr skal være CE-merket. For alt arbeid skal det benyttes vernetøy som er godkjent etter NS-EN 20471:2013 og som tilsammen utgjør minst verneklasse 3, med mindre SHA-planen stiller strengere krav.

Bruk av hjelm, vernetøy og vernesko er påbudt for alle som befinner seg på anleggsområdet.

5.8 Merking

Alt teknisk utstyr som krever CE-merking, skal være merket. Alt sertifikatpliktig utstyr skal være sertifisert og kontrollert iht. gjeldende bestemmelser og være utstyrt med oblat og dokumentasjon for årlig kontroll. Alle sertifikater, kontroll- og instruksjonsbøker skal foreligge før utstyret tas i bruk, og fremlegges på forespørsel eller kontroll.

5.9 Kjemiske produkter

Det skal tilstrebes å bruke kjemiske produkter som er så lite helse- og miljøskadelige som mulig, både når det gjelder akutte og langsiktige virkninger (for eksempel oppkonsentrering i levende organismer eller genetiske endringer) samt hvilke volum som kreves for å oppnå tilfredsstillende resultat.

Totalentreprenøren skal ha sikkerhetsdatablad for de kjemiske produkter som blir oppbevart eller brukt. Oversikten skal være ajourført.

Sikkerhetsdatablad for de kjemikalier som er i bruk skal være tilgjengelig på brukerstedet. Verneombudet skal ha tilgang til et ajourført stoffkartotek for sitt ansvarsområde.

Totalentreprenøren skal utarbeide rutiner som sikrer korrekt håndtering av alle kjemiske produkter som skal benyttes, fra inntransport fra underleverandør, mottak, håndtering og intern transport, lagring, uttak fra lager og bruk.

5.10 Risikovurdering

Totalentreprenøren skal sørge for at det finnes arbeidsinstruks for aktiviteter som medfører risiko.

Byggherren utfører overordnet risikovurdering, det vil si risikovurdering ut fra prosjektets spesifikke risikoforhold og øvrige rammebetingelser som kan innebære fare for liv og helse. Byggherrens overordnede risikovurdering er en del av SHA-planen. Totalentreprenøren skal utføre detaljert risikovurdering, det vil si risikovurdering for valgt framgangsmåte for utførelse av den enkelte aktivitet som kan innebære fare for liv og helse.

Totalentreprenøren skal utarbeide risikovurderinger og eventuelt arbeidsinstrukser med utgangspunkt i byggherrens risikovurdering og entreprenørens selvstendige risikovurderinger når det gjelder:

- arbeid som innebærer særlig risiko
- anvendelse av helse- og miljøfarlige stoffer og materialer
- arbeidsprosesser med særlig risiko som nødvendigvis skal utføres i områder som samtidig skal være arbeids-, ferdsel - eller oppholdsområde for andre
- andre forhold som byggherren gjør oppmerksom på, eller som entreprenøren oppdager

Totalentreprenøren skal også vurdere om det er andre risikoforhold enn de byggherren har beskrevet som kan være av betydning, og disse skal eventuelt meldes byggherren så snart som mulig. Byggherrens overordnede risikovurdering og eventuelle suppleringer fra entreprenørens detaljerte risikovurdering skal inngå i SHA-planen for prosjektet.

Arbeidsinstrukser skal forelegges byggherren senest en uke før oppstart av de aktuelle arbeidsoppgavene. Hvilke vurderinger som er gjort skal kunne fremlegges skriftlig. Totalentreprenøren kan ikke påberope fremleggelse for byggherren som begrensende for sine forpliktelser etter dette punktet. Arbeidsinstruksene skal være underskrevet av det stedlige verneombudet. Arbeidsinstrukser for relevante risikoutsatte arbeidsoperasjoner skal oppbevares hos hovedbedrift og hos byggherrens HMS-koordinator. Den enkelte virksomhet skal oppbevare alle aktuelle arbeidsinstrukser, gjennomgå og informere alle aktuelle arbeidstakere om hvordan utføre disse arbeidsoppgavene på en sikker måte.

5.11 Plan for håndtering av uønskede hendelser

Målet med planen er at alle skal være best mulig forberedt til å håndtere en uønsket hendelse på arbeidsstedet. Planen skal beskrive forebyggende tiltak for å begrense skadevirkninger når en uønsket hendelse oppstår.

Totalentreprenøren skal derfor for kontrakten utarbeide en plan som minst skal inneholde:

- Beredskapsrutiner for ulykker, brann og forurensning inklusive hyppighet av øvelser
- Ressurser og materiell til bruk ved ulykker, brann og utslipp
- Varslingsplan

Planen skal være gjort kjent blant alle som utfører arbeid på kontrakten, og være tilgjengelig for disse. Beredskapsrutiner skal bygge på kontraktens risikovurdering, Transport/evakuering samt avsperring i forbindelse med en uønsket hendelse skal framgå spesielt.

Planen skal gi oversikt over nødvendige ressurser, det vil si førstehjelpsutstyr og beredskapsmateriell (brannslukningsapparat, oppsugingsmiddel osv.), samt oversikt over tilgjengelige telefoner. Alle som utfører arbeid på kontrakten, skal ha tilgang til egnet kommunikasjonsutstyr.

Varslingsplanen inngår i kontraktens SHA-plan, og skal også inkludere varsling for uønskede hendelser knyttet til ytre miljø. Varslingsplanen skal skjematisk vise hvem som skal varsle og hvem som skal varsles.

Plan for håndtering av uønskede hendelser skal inneholde en oversikt over hvem som skal delta i og lede gjennomgangen med berørt personell etter en alvorlig hendelse (debrifing).

Rutinene for beredskap, som omtalt i dette punktet, skal gjennomgås grundig i forbindelse med et byggemøte tidlig i kontraktperioden. For større eller risikofylte kontrakter skal det i tillegg holdes minst en beredskapsøvelse tidlig i kontraktperioden. Beredskapsøvelsen skal tilpasses en tenkelig uønsket hendelse for kontraktsarbeidet.

5.12 Rapportering og varsling av ulykker, brann, forurensing og andre uønskede hendelser

Totalentreprenøren rapportering av arbeidsulykker, yrkesskader og andre uønskede hendelser skal skje etter følgende retningslinjer:

Hva rapporteres	Når rapporteres	Til hvem	Rapportform til byggherren
Alvorlige ulykker i forbindelse med arbeid (konsekvensklasse K4 og K3)	Når det skjer	Politi Arbeidstilsynet Byggeleder DSB ved sprengningsulykker og elektrisitetsulykker Brannvesenet ved brann og forurensningsulykker Verneombud Pårørende (politiet varsler ved dødsulykke)	Muntlig i første omgang, deretter skriftlig ³⁾
Øvrige ulykker (konsekvensklasse K2 og K1)	Senest innen 48 timer	Byggeleder DSB i tillegg til Arbeidstilsynet ved sprengningsulykker og elektrisitetsulykker Verneombud	Skriftlig ³⁾
Nestenulykker	Senest innen 14 dager	Byggeleder Verneombud	Skriftlig ³⁾
Alvorlige nestenulykker	Når det skjer	Som for alvorlige arbeidsulykker	Muntlig i første omgang, deretter skriftlig ³⁾
Yrkessykdom/ yrkesskade	Når det blir konstatert ¹⁾	Arbeidstilsynet Byggeleder ²⁾	Skriftlig

1) Benyttes til forebyggende arbeid

2) Bare når arbeidstaker samtykker og sykdommen er relevant for arbeid i denne kontrakten.

3) Rapportering gis på byggherrens meldeskjema for entreprenørhendelser eller på skjema med tilsvarende opplysninger

Ved alvorlige hendelser på prosjektet skal byggherren varsles umiddelbart. Totalentreprenøren skal uten ugrunnet opphold varsle byggherren

Begrepsforklaring:

DsB: Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap

Nestenulykke: Uønsket hendelse som under litt andre omstendigheter kunne ha resultert i skade på personer, miljø eller materielle verdier

Ulykke: Uønsket hendelse som resulterer i utilsiktet skade på personer, miljø eller materielle verdier, eller fører til produksjonstap

Konsekvensklasse: Ringsaker kommunes klassifisering av skader som vist nedenfor

		Materiell skade	Miljøskade
K4	Død	> NOK 5 mill	Katastrofal miljøskade med restaureringstid over 10 år
K3	Alvorlig personskade med mulig varig mén	> NOK 1 mill	Kritisk miljøskade med restaureringstid 5-10 år
	Personskade med fravær	> NOK 50 000	Moderat til alvorlig miljøskade med restaureringstid 1 – 5 år
	Personskade uten fravær	> NOK 10 000	Minimal miljøskade med restaureringstid under 1 år

5.13 Avviksbehandling, rapportering og debrifing

For å forhindre ulykker er det viktig at alles ansvar i HMS-arbeidet er klarlagt.

Brudd på gjeldende HMS-bestemmelser regnes som avvik og skal registreres og gjennomgås for å forhindre gjentatte avvik og ulykker.

Ved uønskede hendelser skal det minimum gis den informasjon som etterspørres i Ringsaker kommune sitt skjema "Melding om uønsket hendelse". Meldingen sendes byggherren.

Årsaksanalyse og hvilke tiltak som gjøres for å unngå gjentakelse av hendelsen, skal også sendes byggherren.

Byggherren krever i tillegg en sammenstilling i Månedsrapport-HMS etter nærmere anvisning. Etter en alvorlig hendelse, skal det gjennomføres debrifing for berørt personell. Totalentreprenøren skal reagere på brudd på sikkerhetsbestemmelsene.

5.14 Byggherrens sanksjonsrett i tilknytning til HMS

Dersom entreprenøren eller underentreprenører nekter å utarbeide sikkerhetsrutiner eller å etterkomme påbud om tiltak for å hindre at liv og helse settes i fare, kan byggherren stanse arbeidet inntil forholdet er brakt i orden. Dette gir ikke entreprenøren rett til godtgjørelse for de merkostnader dette måtte påføre ham.

Byggherrens sanksjonsrett inkluderer dessuten:

- Fastsettelse av kort frist for iverksetting av tiltak. Byggherren kan selv sørge for å få tiltak gjennomført eller iverksatt for entreprenørens regning hvis ikke entreprenøren selv gjennomfører tiltaket innen gitt frist.
- Først skriftlig advarsel, deretter skriftlig bortvisning fra arbeidsstedet ved manglende bruk av påbudt personlig verneutstyr, eller andre brudd den enkelte arbeidstaker svarer for.

Ved vedvarende, påtalte brudd på regelverket og etter skriftlig henvendelse fra byggherren til entreprenørens sentrale ledelse, kan byggherren heve kontrakten. Heving skjer da i henhold til NS840 pkt. 29.1. Rett til heving av kontrakten på dette grunnlaget gir byggherren anledning til å utelukke entreprenøren og eventuelt underentreprenør fra å delta i oppdrag for Ringsaker kommune i inntil ett år.

6 Kvalitetssikring

6.1 Kvalitetsplan

Totalentreprenøren skal utarbeide en kontraktsspesifikk kvalitetsplan som beskriver prosesser, prosedyrer og tilhørende ressurser som skal anvendes av hvem og når for å oppfylle kravene i kontrakten.

Kvalitetsplanen skal være så enkel og kortfattet som mulig og ikke være i strid med bestemmelsene i NS-ISO 9000-serien.

Totalentreprenøren skal overlevere kvalitetsplan til byggherren før arbeidet starter, senest 3 uker etter kontraktsinngåelse.

Byggherren kan nekte oppstart av aktiviteter hvor ikke tilstrekkelig arbeidsprosedyre eller arbeidsbeskrivelse foreligger, eller hvor totalentreprenøren ikke etterlever kontraktens krav til kvalitetssikring, uten at dette gir totalentreprenøren krav på tilleggsvederlag eller fristforlengelse.

Kvalitetsplanen skal vise totalentreprenørens systematiske ivaretagelse både av kvalitet og av HMS.

Kvalitetssikringssystemet skal minimum omfatte:

- Organisasjonsplan som angir ansvarsforholdene i prosjektet, med navngitte personer.
- Rutiner for dokumentstyring
- Kontrollplan som angir selvpålagte kontroller samt kontroller som er påkrevet for å vise at arbeidene er utført i henhold til spesifikasjoner, tegninger, gjeldende regler og standarder.
- Rutiner for registrering av kontrollresultater, med blankett for dokumentasjon (kopi til byggeleder).
- Rutiner for å følge opp underentreprenørens egenkontroll
- Rutiner for registrering og behandling av avvik.

Entreprenørene skal dokumentere "kontroll av utførelse" ifølge Plan- og bygningsloven.

Dokumentasjon skal utarbeides løpende.

6.2 Sjekklist

Kvaliteten på utførelsen skal dokumenteres ved sjekklist vedlagt bilde med tids- og stedsangivelse. Totalentreprenøren utarbeider sjekklisen. Sjekklisen skal inneholde plass for kontrollsignatur og skal undertegnes av den person som har utført kvalitetssikringsarbeidet samt totalentreprenørens ansvarlige representant.

Totalentreprenøren skal fremlegge kopi av sjekklist ved viktige milepæler, før videre arbeider kan startes. Kopi kan kreves oversendt byggherren fortløpende for alle arbeider.

Sjekklist skal om mulig utfylles med måleverdier og dokumentere krav gitt i kontrakten.

Sjekkliste for HMS skal fylles ut på skjema (se vedlegg) før byggherremøte, samt gjennomgås på hvert enkelt byggherremøte.

6.3 Varsel om avvik fra totalentreprenøren

Totalentreprenøren skal varsle om avvik ved utførelsen av kontraktsarbeid. Varsel om avvik skal fremsettes på egnet skjema.

6.3.1 Teknisk avklaring

Teknisk avklaring skal inneholde:

- Totalentreprenørens beskrivelse av problem
- Forslag til løsning
- Entydig merking
- Entreprenørs underskrift og dato, med egen plass for byggherrens kommentarer samt byggherrens dato og Underskrift

Forespørsel om teknisk avklaring skal gjøres på egnet skjema.

6.4 Rapportering og krav til varsling

Dokumentasjon på at kontraktens kvalitetskrav er oppfylt, skal leveres byggherren fortløpende. Eventuelle avvik skal tydelig fremgå av totalentreprenørens kvalitetsdokumentasjon.

Totalentreprenørens rapportering fritar ikke totalentreprenøren fra kontraktens varslingsregler. Dersom totalentreprenøren vil påberope at forhold angitt ved rapportering som grunnlag for krav om fristforlengelse eller vederlagsjustering, skal kravet varsles og behandles etter bestemmelsene i dette kapittel C2 og NS8407.

6.5 Sanksjoner knyttet til mangelfull rapportering

Dersom totalentreprenørens dokumentasjon til byggherren er mangelfull, og totalentreprenøren ikke framskaffer den avtalte dokumentasjonen innen 14 dager etter å ha blitt gjort oppmerksom på forholdet, ilegges totalentreprenøren en mulkt på 2.000 kr per hverdag for hvert forhold inntil dokumentasjonen foreligger. Punktet omfatter både forhold knyttet til mangelfull kvalitetsrapportering og mangelfull statusrapportering og månedsrapportering.

Totalentreprenøren ilegges en mulkt på 5.000 kr dersom byggherrens stikkprøvekontroll avdekker vesentlige avvik i utførelsen som forringer kvaliteten og som ikke er meldt inn til byggherren innen 2 dager etter at avviket intraff, på tross av at totalentreprenøren visste om eller burde ha visst om avviket.

Trekk i form av sanksjon er ikke begrensende for byggherrens håndtering av mangler i henhold til NS8407.

7 Ytre Miljø – generelle krav for Ringsaker kommune

7.1 Hensyn til omgivelsene

Totalentreprenøren må i tillegg til å følge generelle krav, holde oversikt over forhold som krever spesielle hensyn i kontraktsområdet. Det skal tas spesielt hensyn til barn, naboer og myke

trafikanter. Kontraktsarbeidene må utføres iht. kontraktens krav og de regler som ellers gjelder for disse områder.

Totalentreprenøren skal under arbeidets gang ta hensyn til omgivelsene, slik at ikke naboer og berørte parter sjeneres unødige av støv, støy, rystelser, utslipp og avfall etc. I samarbeid med byggherren skal totalentreprenøren bidra til løpende informasjon til berørte parter.

Totalentreprenøren skal sikre at omgivelser og tilstøtende vegnett ikke påføres ulemper i form av støv og tilsøling av veger som følge av kontraktsarbeidene. Alle maskiner skal være utstyrt med absorpsjonsmiddel, slik at trafikkfarlig søl som oljelekkasjer og lignende kan samles opp umiddelbart.

Totalentreprenøren skal følge retningslinjer fra Miljøverndepartementet T1442, pkt. 4.2 som setter støygrenser for arbeider, og om nødvendig kontakte ansvarlig myndighet (kommunelege e.l.), og eventuelt søke om tillatelser og dispensasjoner.

Totalentreprenøren skal varsle naboer som blir utsatt for vesentlig støy spesielt, unntatt når byggherren bestemmer noe annet. Slik varsling omfatter oppslag ved arbeidsstedene, og brev eller personlig informasjon til de mest berørte naboene. Byggherren skal informeres om at varsel er gitt før slike arbeider igangsettes.

Det skal tas forholdsregler for å unngå spredning av uønskede arter og smittestoffer, både gjennom flytting av vann eller jord samt bruk av utstyr eller masser som kan ha vært i kontakt med uønskede arter og smittestoffer.

7.2 Rive- og rehabiliteringsarbeider

Totalentreprenøren skal i sin utdyping av kvalitetsplanen redegjøre for prosedyrer som fullt ut dekker følgende krav:

- hindre at miljøgifter blir spredt ukontrollert i naturen
- minimalisere ulempene for nærmiljøet under riveprosessene
- hindre at utførende personell blir utsatt for helseskader

7.3 Trematerialer

Det skal ikke forekomme trematerialer med tropisk tømmer, verken i det ferdige produktet eller midlertidig under gjennomføring av kontraktsarbeidene herunder til bruk som emballasje. Alt treverk benyttet som emballasje på importert materiell skal være godkjent, merket og varmebehandlet eller gasset etter gjeldende internasjonalt regelverk.

7.4 Avfallshåndtering

Totalentreprenøren skal utarbeide avfallsplan der det er krav om dette.

7.5 Rengjøring av utstyr

Rengjøring av utstyr skal kun skje på en måte og på et sted som ikke utsetter trafikanter, naboer, arbeidere eller andre for fare eller er til sjenanse/ skade for omgivelsene.

8 Myndighetskrav vedrørende arbeidskraft

8.1 Bruk av innleid arbeidskraft

Arbeidet skal utføres av totalentreprenøren og dennes ansatte i tjenesteforhold, eventuelt av kontraktsmedhjelpere og deres ansatte, eller ved bruk av innleid arbeidskraft.

Totalentreprenøren skal sørge for at likebehandlingsprinsippet i arbeidsmiljøloven § 14-12a overholdes.

Innleie fra bemanningsselskaper skal følge arbeidsmiljøloven §§ 14-12 til 14-14 om innleie av arbeidstakere. Ved innleie skal det være skriftlig avtale mellom innleiebedriften og innleiebedriftens tillitsvalgte.

Ved innleie fra et bemanningsselskap, er det en forutsetning at utleieselskapet praktiserer lønn mellom oppdragene for sine arbeidstakere i prosjektet. Avlønning mellom oppdragene skal minst være innenfor minstelønnsbestemmelsene i de landsomfattende tariffavtalene, som er gjort gjeldende for den aktuelle arbeidskategori som arbeidstakeren representerer.

NS8407, pkt. 10, som gjelder bruk av kontraktsmedhjelpere, gjøres gjeldende også for bruk av innleid arbeidskraft.

8.2 Anvendt arbeidskraft

Totalentreprenøren skal til enhver tid kunne dokumentere at den anvendte arbeidskraft oppfyller kontraktens bestemmelser.

Alle avtaler med de som utfører arbeid på kontrakten, skal inneholde bestemmelser om arbeidets utførelse, forhold på arbeidsstedet og utførelse ved underentreprise som anvendt i denne kontrakten.

Byggherren kan kreve dagmulkt dersom totalentreprenøren selv eller noen av hans kontraktsmedhjelpere anvender ulovlig eller ikke-kontraktsmessig arbeidskraft og forholdet ikke er blitt rettet innen en frist gitt ved skriftlig varsel fra byggherren. Mulkten løper fra fristens utløp til forholdets opphør. Mulkten skal utgjøre 1 promille av kontraktssummen, men ikke mindre enn kr. 1000,- pr hverdag.

Ved konstatert brudd på ovennevnte bestemmelser, og totalentreprenøren ikke har rettet forholdet innen fristens utløp, kan byggherren heve kontrakten.

Rett til heving av kontrakten på dette grunnlaget gir byggherren anledning til å utelukke totalentreprenøren og eventuelt kontraktsmedhjelper fra å delta i oppdrag for Ringsaker kommune for inntil ett år.

8.3 Ansattes lønns og arbeidsvilkår

Totalentreprenøren skal sikre at alle arbeidstakere har en skriftlig arbeidsavtale som oppfyller kravene i arbeidsmiljøloven § 14-5.

Totalentreprenøren skal sørge for at ansatte, innleide arbeidstakere og utsendte arbeidstakere i egen og eventuelle kontraktmedhjelperes organisasjon, som direkte medvirker til å oppfylle kontrakten,

har lønns- og arbeidsvilkår i samsvar med denne bestemmelse. Bestemmelsen gjelder for arbeider som utføres i Norge.

På områder dekket av forskrift om allmenngjort tariffavtale skal totalentreprenøren ha lønns- og arbeidsvilkår i samsvar med gjeldende forskrifter.

På områder som ikke er dekket av forskrift om allmenngjort tariffavtale, skal totalentreprenøren ha lønns- og arbeidsvilkår i henhold til gjeldende landsomfattende tariffavtale for den aktuelle bransje.

Med lønns- og arbeidsvilkår menes i denne sammenheng bestemmelser om minste arbeidstid, lønn, herunder overtidstillegg, skift- og turnustillegg og ulempetillegg, og dekning av utgifter til reise, kost og losji, i den grad slike bestemmelser følger av tariffavtalen.

Byggherren har adgang til å føre tilsyn og kontroll med totalentreprenøren og skal gis adgang til innsyn i nødvendige dokumenter for å påse at kontraktens krav til lønns- og arbeidsvilkår er oppfylt. Herunder plikter totalentreprenøren på forespørsel å gi byggherren kopi av ansettelseskontrakter til de arbeidstakerne som direkte medvirker til å oppfylle kontrakten, deres lønns slipper og timelister, samt dokumentasjon på ordnede boforhold for dem. I tillegg kan byggherren kreve å få adgang til lokaler som benyttes til innkvartering av ansatte.

Byggherrens rett til dokumentasjon og inspeksjon skal også gjelde overfor kontraktsmedhjelpere, innleide arbeidstakere og utsendte arbeidstakere.

Totalentreprenøren skal videreføre bestemmelsene overfor kontraktsmedhjelpere, innleide arbeidstakere og utsendte arbeidstakere. Totalentreprenøren skal gjennomføre nødvendige kontroller av kontraktsmedhjelpere, innleide arbeidstakere og utsendte arbeidstakere.

Totalentreprenøren skal dokumentere resultatet av kontrollene, og oversende dokumentasjonen til byggherren. På byggherrens forlangende skal totalentreprenøren gjennomføre nærmere spesifiserte kontroller av kontraktsmedhjelpere, innleide arbeidstakere og utsendte arbeidstakere.

Byggherrens økonomiske krav knyttet til totalentreprenørens kontraktsbrudd, jf. NS 8407 pkt. 28.3, begrenses ikke til kontraktens gjenstand, men omfatter også brudd på kontraktsbestemmelser knyttet til lønns- og arbeidsvilkår.

Dersom totalentreprenøren eller kontraktsmedhjelpere ikke etterlever bestemmelsene om lønns- og arbeidsvilkår, kan byggherren iverksette følgende tiltak:

- Stanse arbeidet inntil forholdet er brakt i orden. Dette gir ikke totalentreprenøren rett til godtgjørelse for de merkostnader dette måtte påføre ham.
- Holde tilbake et beløp som tilsvarer 2 ganger totalentreprenørens antatte besparelse, til det er dokumentert at forholdet er brakt i orden.
- Fastsette kort frist for å bringe forholdet i samsvar med kontraktsbestemmelsene.
- Dersom totalentreprenøren ikke har rettet opp forholdet innen en gitt tidsfrist, kan byggherren heve kontrakten.

Ved gjentatte brudd på kontraktsbestemmelsene om lønns- og arbeidsvilkår kan totalentreprenøren bli avvist fra fremtidige kontrakter med Ringsaker kommune i 2 år.

8.4 Rapportering i samsvar med ligningsloven §5-6

Totalentreprenøren skal snarest og senest 14 dager etter at arbeidet er påbegynt dokumentere overfor byggherren at ligningslovens krav til rapportering av oppdrag og oppdragstakere er oppfylt. Opplysningene oversendes ligningsmyndighetene, med kopi til byggherren, på den til enhver tid fastsatte rapporteringsmåte.

For kontraktsmedhjelpere i alle ledd skal totalentreprenøren snarest og senest innen 14 dager etter at den aktuelle leveranse eller kontraktsmedhjelperens arbeide er påbegynt, dokumentere overfor byggherren at ligningslovens krav til rapportering av oppdrag og oppdragstakere er oppfylt. Opplysningene oversendes ligningsmyndighetene på den til enhver tid fastsatte rapporteringsmåte.

Totalentreprenøren forplikter seg til å holde byggherren skadesløs for ethvert krav eller annen sanksjon pålagt av ligningsmyndighetene og som er foranlediget av totalentreprenørens eller noen kontraktsmedhjelpers brudd på noen bestemmelse gitt i ligningsloven og tilhørende forskrifter.

Byggherren har rett til å holde tilbake deler av kontraktssummen som følge av forhold nevnt under dette punkt, i henhold til bestemmelser for dette i NS8407, pkt. 28.3.

9 Fakturering og betaling

9.1 Krav til innhold i faktura

Faktura skal sendes i elektronisk handelsformat (EHF), evt. som PDF til faktura@ringsaker.kommune.no hvis EHF ikke er mulig.

Ringsaker kommunes adresse i ELMA-registeret er 9908: 864950582.

Alle fakturaer som sendes Ringsaker kommune skal merkes med prosjektnummer og «ressursnummer» på attestant i deres ref. feltet på fakturaen.

Minimumskrav til faktura forøvrig er:

- Organisasjonsnummer, navn og adresse på avsender
- Bankkontonummer
- Fakturanummer
- Fakturadato
- Fakturabeløp (må komme tydelig frem)
- Fakturert hittil i år
- Totalt påløpt oppdraget

Forfallsdato skal være minimum 30 dager etter at faktura er mottatt hos byggherre. Faktura ansees som mottatt av byggherre når den er mottatt på adresse nevnt i dette punkt.

Merverdiavgift skal fremgå på hver enkelt faktura.

9.2 Faktura for A-nota

Fakturering i utførelsesfasen skal basere seg på åpen bok prinsippet, avregnet basert på faktisk påløpte kostnader. Intervallene for fakturering skal være én måned.

Som innestående skal det trekkes fra 7,5% av avdragsgrunnlaget. Restbeløpet utgjør fakturabeløpet, tillagt eventuell merverdiavgift. Innestående beløp kan først faktureres i slutfakturaen.

Sammen med fakturaer skal samspillsentreprenøren oversende byggherre dokumentasjon på alt underlaget til grunn for fakturaen. Dokumentasjonen skal være oversiktlig ordnet.

Tillegg for overtidsarbeid skal ikke honoreres uten at dette på forhånd er avtalt og godkjent av byggherrens representant.

9.3 Fakturering av endringer og andre krav

Ved godkjenning av endringskrav eller andre krav justeres målprisen. Oppgjør for de faktiske kostnadene som følger av endringen faktureres sammen med øvrige påløpte kostnader for den aktuelle perioden.

10 Ventetid

For ventetid som skyldes byggherrens forhold betales 50 % av de oppgitte timepriser for maskiner eksklusivt fører. Førerlønn settes lik timepris for mannskap. Totalentreprenøren plikter å disponere fører til annet arbeid på prosjektet dersom førerlønn skal belastes byggherren.

Belastningen for førerlønn skal avklares sammen med byggherre på forhånd.

11 Byggherrens rett til innsigelse

Selv om byggherren ikke innen 14 dager etter at han mottok oppgavene over arbeidstid og materialforbruk har fremsatt skriftlig innsigelse, er retten til å fremsette innsigelser i behold dersom entreprenøren ved avregningen ikke har overholdt reglene i NS8407.

Totalentreprenøren skal innen tre dager sende byggherren spesifiserte oppgaver over påløpte kostnader og tidsbruk som skyldes forsinkelse eller svikt ved byggherrens ytelser.

Byggherren kan kreve at totalentreprenøren underbygger sine spesifiserte oppgaver over forbruk av tid på mannskap og maskiner med totalentreprenørens originale timelister slik disse har blitt utfylt av totalentreprenørens mannskaper. Dersom byggherrens krav ikke imøtekommes har totalentreprenøren bare krav på betaling for de timer byggherren måtte forstå at har medgått. Totalentreprenøren skal uoppfordret legge frem underlag til sine oppgaver over materialforbruk som dokumenterer totalentreprenørens faktiske selvkost på materialer som er brukt. Dersom totalentreprenøren ikke dokumenterer faktisk selvkost på materialer, bortfaller totalentreprenørens krav på kontraktens påslag for risiko og fortjeneste.

12 Uavhengig kontroll

For alle tiltak hvor det kreves uavhengig kontroll av utførelsen, plikter totalentreprenøren å samarbeide med og fremlegge den dokumentasjon kontrollerende foretak etterspør.

13 Lovvalg

Denne kontrakt skal være undergitt og skal fortolkes i samsvar med norsk rett.

C3 Spesielle kontraktsbestemmelser

Totalentreprenøren skal sørge for all nødvendig prosjektering (jfr. NS 8407 pkt. 16.1).

Totalentreprenør er ansvarlig for alle beregninger av utstyr som omfattes av entreprisen.

Tegninger som leveres av entreprenøren skal i utførelse og format være iht. Norsk Standard.

Tegninger fra entreprenøren skal forelegges byggherren for innsyn i god tid før produksjonsstart og montasje. Fremlegging av tegninger for innsyn fritar imidlertid ikke totalentreprenøren fra hans ansvar for entreprisen.

1 Rapportering til Sentralskattekontoret for utenlandssaker

Totalentreprenøren skal straks (dvs innen en uke) rapportere til byggherren hvis han eller underentreprenør(-er) inngår avtale eller kontrakt med utenlandsk(-e) firmaer eller utenlandsk arbeidskraft.

Totalentreprenøren skal rapportere til Sentralskattekontoret for utenlandssaker innen 14 dager etter kontraktsinngåelse med underentreprenør på fastsatt skjema (RF-1199 – eller tilsvarende). Videre skal skjema RF-1198 (eller tilsvarende) benyttes for å rapportere all utenlandsk arbeidskraft som har arbeidet på bygge- og anleggsplassen. Kopier av all rapportering skal sendes byggherren umiddelbart. I tillegg skal også foretaksnummer i avgiftsmanntallet påføres skjemaet.

Totalentreprenør er ansvarlig for å sikre at rapporteringspyramiden ikke brytes, slik at bestemmelsene må føres videre samt å bekrefte at han har overholdt pålagt rapportering til sentralskattekontoret.

Evt. bøter eller andre krav mot byggherren som følge av at totalentreprenøren ikke har overholdt sine forpliktelser under dette punkt er totalentreprenørens ansvar og skal betales av ham. Kostnader i denne forbindelse anses ikke som en prosjektkostnad.

Skjemaer og opplysninger kan fås ved henvendelse til Sentralskattekontoret for utenlandssaker i Sandnes.

2 Antikontraktørklausul

Arbeidet skal utføres av totalentreprenøren og dennes ansatte i tjenesteforhold, eventuelt ved underentreprise.

Avtale om underentreprise med enmannsforetak eller anvendelse av innleid arbeidskraft må være oppgitt og begrunnet i tilbudet og godkjent skriftlig av byggherren. Det forutsettes at den innleide arbeidskraft er lovlig. Slik godkjennelse endrer ikke totalentreprenørens forpliktelser overfor byggherren.

Byggherrens nektelse av å godkjenne totalentreprenørens valg av underentreprenør etter denne bestemmelse gir ikke totalentreprenøren rett til godtgjørelse for de merkostnader dette måtte påføre ham.

Totalentreprenøren skal til enhver tid kunne dokumentere at den anvendte arbeidskraft oppfyller kontraktens bestemmelser. Dokumentasjonsplikten omfatter også underentreprenøren og dennes personell.

Alle avtaler om underentrepriser skal inneholde likelydende bestemmelser om arbeidets utførelse, forhold på byggeplassen og utførelse ved underentreprise som anvendt i dette avtaledokumentet.

Byggherren kan kreve dagmulkt dersom totalentreprenøren selv eller noen av hans underentreprenører anvender ulovlig eller ikke-kontraktsmessig arbeidskraft og forholdet ikke er blitt rettet innen en frist gitt ved skriftlig varsel fra byggherren. Mulkten løper fra fristens utløp til forholdets opphør. Mulkten skal utgjøre 1 promille av Målprisen, men ikke mindre enn kr. 3 000,- pr hverdag.

Ved konstatert brudd på ovennevnte bestemmelser, og der totalentreprenøren ikke har rettet feilen innen fristens utløp, kan byggherren heve kontrakten. Rett til heving av kontrakten på dette grunnlag gir byggherren anledning til å utelukke totalentreprenøren/ underentreprenøren fra å delta i oppdrag for denne byggherren innen bygge- og anleggsvirksomhet for inntil ett år.

3 Ekstra prøver og befaringer

Kostnader og eventuelle forsinkelser på grunn av ekstra prøver/målinger som må tas fordi avtalte prøver/målinger ikke tilfredstiller kravene, er totalentreprenørens ansvar og regnes ikke som prosjektkostnader.

Blir det på grunn av forhold som totalentreprenøren er ansvarlig for nødvendig med ekstra befaringer og oppfølging av arbeidene i tillegg til avtalt ferdigbefaring/overtakelsesbefaring med en kontrollbefaring, skal totalentreprenøren dekke byggherrens ekstra kostnader til honorarer, utlegg med mer i den forbindelse. Det samme gjelder for befaringer med mer i reklamasjonstiden og i forbindelse med reklamasjonstidens utløp.

Dette gjelder ikke prøver som må tas eller befaringer som foretas på grunn av eventuell tvist mellom partene.

4 Reklamasjonsbesiktigelse

Det skal holdes minst en reklamasjonsbesiktigelse 1 år etter overtagelse. Ytterligere reklamasjonsbesiktigelse avtales særskilt mellom partene. Siste reklamasjonsbefaring avholdes rett før reklamasjonstidens utløp.

5 Rent Tørt Bygg

Totalentreprenøren skal etablere rutiner for å sikre at forskriftskravene i TEK § 8-38, med utdyping i veiledningen (REN) samt kravene i Veilederen for Rent Tørt Bygg blir tilfredsstillende ivaretatt gjennom byggeperioden.

6 Kabler og ledninger i grunnen

Før graving påbegynnes, skal totalentreprenøren ta kontakt med aktuelle etater og selskaper og få ledninger og kabler påvist, og gravetillatelse innhentet. Totalentreprenøren vil få opplyst kontaktperson for hver av kabeletatene, og har det fulle ansvar for videre arbeider – herunder ansvar for fremdrift.

Oppdager totalentreprenøren uforutsette kabler og ledninger, skal han omgående varsle byggherren og vedkommende etat. Totalentreprenøren er ansvarlig for å koordinere og gjennomføre videre arbeider med kablene/ledningene.

Totalentreprenøren har det fulle ansvar for at kabler og ledninger i grunn og luft ikke skades under arbeidet. Skader som måtte oppstå skal repareres av vedkommende etat, på totalentreprenørens regning. Totalentreprenøren er også ansvarlig for indirekte skader som måtte oppstå, slik som oversvømmelse og lignende. Kostnader knyttet til ovennevnte anses ikke som projektkostnader.

7 Substitusjonsplikt

Totalentreprenøren skal gjennomføre systematisk substitusjon i henhold til bestemmelsene i Produktkontrollovens § 3. Dette skal utføres i CO-builder eller tilsvarende system.

8 Totalentreprenørens opplæring og kompetanse

Totalentreprenøren skal sørge for at det gis opplæring i risiko og helsefarer ved utførelse av kontraktsarbeidet. Totalentreprenøren skal utarbeide instruks og om nødvendig gi opplæring i bruk av personlig verneutstyr. Kvalifikasjoner og gjennomført opplæring skal dokumenteres. Slik dokumentasjon skal være tilgjengelig for hovedbedrift.

Følgende krav til dokumentert opplæring gjelder:

- Sikkerhetsopplæring tilpasset kontrakten
- Førstehjelpskurs.

Dokumentasjon på opplæring i førstehjelp har en gyldighet på tre år.

9 Ytre miljø – prosjektspesifikke krav

Tidsbegrensninger:

Alt arbeid skal foregå i tidsrommet 07.00-18.00. Arbeid utenfor dette tidsrommet skal avtales med byggherren. Ved behov skal tillatelse fra kommunelege og/eller Arbeidstilsynet foreligge.

10 Andre forhold

Området skal ikke avstenges for offentligheten, men må begrenses til anleggsområdet og tilrettelegge for andre passasjer mens anleggsarbeidet foregår.

10.1 Riggplass

Totalentreprenøren er ansvarlig for å skaffe arealer og innhente nødvendige tillatelser til riggplass. Byggherren skal orienteres om hvilke arealer som tas i bruk for riggformål, og motta kopi av inngåtte avtaler.

Totalentreprenør plikter å stille med egnet lokaler for byggemøte på eller ved anlegget.

Ved anleggsarbeider og transport må det for riggplass og adkomstveger til anleggsområdet utføres renhold og gjøres nødvendig drift/vedlikehold på veien. Dette for å unngå tilsmussing av tredjeparts eiendom og eiendeler, samt for å forhindre spredning av uønskede arter og smitte.

Totalentreprenør skal besørge avmerking og tilrettelegging av områder for lagring og oppbevaring av forskjellige materialer som benyttes på anleggsområdet. Slik at materialene oppbevares sikkert og ikke er til hinder for anleggsdriften og tredjepart.

Totalentreprenøren må besørge tilknytning til elektrisk kraft, tele, vann, avløp og annet som er nødvendig for utførelsen av kontraktsarbeidet. Totalentreprenøren har ansvaret for å innhente alle offentlige og private tillatelser i tilknytning til dette.

10.2 Grunneieravtaler

Byggherren besørger inngåelse av nødvendige grunneieravtaler. Totalentreprenør skal ikke selv inngå grunneieravtaler, med unntak av midlertidige avtaler for riggplass. Det må ikke utføres arbeider på annenmanns grunn uten at det foreligger grunneieravtale/ avtale om forhåndstiltredelse.

10.3 Krav til trafikkavvikling og arbeidsvarsling

Arbeidsvarsling skal utføres i overensstemmelse med Statens vegvesens håndbok N301 Arbeid på og ved veg. Arbeidsvarslingsplan skal utarbeides av totalentreprenøren og godkjennes av Ringsaker kommune/ Statens vegvesen.

Totalentreprenøren skal utpeke ansvarlig for varslingen. Iverksatt og utført arbeidsvarsling skal i hvert tilfelle dokumenteres av totalentreprenøren, og kopi av loggboken oversendes byggherren og vedlegges faktura.

Arbeidet skal foregå på en slik måte at trafikken forbi arbeidsområdet blir opprettholdt samtidig som arbeidernes og alle trafikantgruppers sikkerhet blir ivaretatt. Eventuell stengning skal ikke skje uten samtykke fra byggherren.

10.4 Grunnforhold

Rapporter fra utførte grunnundersøkelser er beskrevet i vedlagte rapporter, under kapittel G.

10.5 Sprengningsarbeider

Sprengningsarbeider skal gjennomføres i tråd med eksplosivforskriften. Sprengningsplan skal oversendes byggherren før sprengningsarbeidet igangsettes. Salveplan skal oversendes byggherren før sprengningsarbeidet igangsettes.

10.6 Grøfteplaner

For grøfter dypere enn 1,25 meter skal det foreligge grøfteplaner før arbeidets start. Grøfteplanene skal utarbeides i henhold til Forskrift om utførelse av arbeid.

10.7 Grøntarealer

Plan for ivaretagelse av vegetasjon skal utarbeides i prosjektutviklingsfasen. Planen skal følges.

Eksisterende vegetasjon skal i størst mulig grad bevares. Dette gjelder randvegetasjon, mindre gjenstående skogsområder og enkelttrær. Der det er behov for å prioritere skal det legges vekt på å ta vare på vegetasjon som er i god vekst og som fungerer best i sitt naturlige miljø.

Alle fyllingsskråninger og løsmasseskjæringer skal tildekkes etter prinsippet med revegetering (se Statens vegvesens HB V221).

10.8 Spesielt arts mangfold

Det er gjennomført naturkartlegging og utarbeidet naturmangfoldsrapport, vedlagt under kap. G.

10.9 Vernede områder

Registrering av automatisk fredede kulturminner i tiltaksområdet er utført. Vernede områdene i tiltaksområdet er vist på reguleringsplankartet for Mesnali Vannverk.

11 Krav til sluttdokumentasjon og FDV-dokumentasjon

Totalentreprenøren skal overlevere dokumentasjon over det som er bygget.

FDV-dokumentasjonen skal dekke alle bygningsmessige og tekniske installasjoner slik at anleggets driftspersonale finner all nødvendig informasjon for rasjonell og sikker drift, vedlikehold og forvaltning. Det skal være med nødvendige henvisninger mellom tegninger, skjemaer og øvrig dokumentasjon.

Krav og omfang av sluttdokumentasjon og FDV dokumentasjon forenes i leveransebeskrivelse for utbyggingsfasen, men sluttdokumentasjon og FDV skal produseres løpende iht. produksjonen.

Generelle krav til sluttdokumentasjon

- Materialet skal gi fyllestgjørende dokumentasjon vedrørende tekniske spesifikasjoner, bruksveiledninger og vedlikeholdsrutiner for anleggsdelene.
- All dokumentasjon som innreguleringer, egentestprotokoller, prøvetakinger etc. inngå.
- FDV-dokumentasjonen skal inneholde leverandørfortegnelse med kontaktinformasjon.
- Sluttdokumentasjonen skal være på norsk
- Sluttdokumentasjonen skal utarbeides digital
- Alle bilder skal være i .jpg-format.
- Alle bilder skal ha steds- og tidsangivelse, samt nummerering. Nummerering av bildene skal være i henhold til tegningsgrunnlaget (eksempelvis pælnummer, kumnummer eller plantegning).

Totalentreprenør skal levere som bygget tegninger og 3d-modell.

12 Krav til innmåling

Innmålinger skal oppgis med x-, y- og z-koordinater og leveres i EUREF-89 sone 32 og høydesystem NN2000 og være foretatt med GPS eller totalstasjon. Foretrukket format på innmålingene varierer mellom fagområdene. Se de spesielle kravene til sluttdokumentasjon for utfyllende informasjon. Objektene skal også overleveres i PDF-format.

Innmålingene skal være foretatt etter kvalitetssikring av oppmåling, kartlegging og geodata (Geodatastandarden).

Dersom det benyttes GPS kan det kreves etterkontroll av høyde (z) med nivellerkikkert eller GPS måling mot minst 2 polygonpunkt eller 2 GPS målinger med minst 45 min mellomrom. Etterkontrollen skal dokumenteres. Punktgrunnlaget som benyttes ved målingene skal innhentes av kommunen. Det skal fremgå av dokumentasjonen hvem som har utført målingen, hvilket utstyr som

er brukt, hvilket høydegrunnlag som er benyttet(NN2000) og hvilke fastmerker som har vært brukt som grunnlagspunkt.

13 Adgang til kommunale anlegg

Ved adgang til kommunale anlegg, eller når totalentreprenør/kontraktsmedhjelper skal ned i Ringsaker kommune sine kummer skal Ringsaker kommunes driftsavdeling, og byggherre, varsles minimum ei uke før prøving skal gjennomføres. Alle arbeider skal varsles.

14 Overtakelse, brukstakelse og prøvedrift

Totalentreprenøren skal tre uker før kontraktsgjenstanden er ferdig skriftlig innkalle byggherren til overtakelsesforretning. Innkallingen skal redegjøre for gjenstående arbeider, samt at totalentreprenøren har sluttbefart egne arbeider og hvilke mangler han noterte seg på befaringen.

Ved tidligere ferdigstilling enn kontraktsfestet ferdigstillingsdato kan ikke totalentreprenøren nekte byggherren å overta anlegget. Tilsvarende plikter byggherren å overta anlegget når det er ferdigstilt.

Omlegging eller brukstakelse av deler av kontraktsarbeidet, i forbindelse med gjennomføringen av totalentreprenørens arbeider eller anlegget som totalentreprenørens arbeider er en del av, innebærer ikke overtakelse eller inntreden av overtakelsesvirkninger. Forut for omlegging eller brukstakelse kan partene avtale at det skal avholdes befaring eller på annen måte foretas dokumentasjon av det som tas i bruk.